

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే

॥ పంచచత్వారింశః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ పంచచత్వారింశః సర్గః ॥

భరతే మహారాజే దశరథే చ ప్రణయం రక్షితుమనురుంధతః శ్రీరామస్య
పురవాసినః ప్రతి పురే నివర్తనాయ ప్రార్థనా, పౌరాణాం వృద్ధబ్రాహ్మణానాం
రామం ప్రతి పురే నివర్తితుమాగ్రహస్తైః సహ శ్రీరామస్య తమసాతట్ గమనం

అనురక్తా మహాత్మానం రామం సత్యపరాక్రమం ।
అనుజగ్ముః ప్రయాంతం తం వనవాసాయ మానవాః ॥ 2.45.1 ॥

నివర్తితేఽతీవ బలాత్ సుహృద్ధర్మేణ రాజని ।
నైవ తే సన్స్వవర్తంత రామస్యానుగతా రథం ॥ 2.45.2 ॥

అయోధ్యానిలయానాం హి పురుషాణాం మహాయశాః ।
బభూవ గుణసంపన్నః పూర్ణచంద్ర ఇవ ప్రియః ॥ 2.45.3 ॥

స యాచ్యమానః కాకుత్స్థస్థాభిః ప్రకృతిభిస్తదా ।
కుర్యాణః పితరం సత్యం వనమేవాన్వపద్యత ॥ 2.45.4 ॥

అవేక్షమాణః సస్నేహం చక్షుషా ప్రపిబన్నివ ।
ఉవాచ రామః సస్నేహం తాః ప్రజాః స్వాః ప్రజా ఇవ ॥ 2.45.5 ॥

యా ప్రీతిర్బహుమానశ్చ మయ్యయోధ్యానివాసినాం ।
మత్ప్రియార్థం విశేషేణ భరతే సా విధీయతాం ॥ 2.45.6 ॥

స హి కల్యాణచారిత్రః కైకేయ్యానందవర్ధనః |
కరిష్యతి యథావద్ వః ప్రియాణి చ హితాని చ || 2.45.7 ||

జ్ఞానవృద్ధో వయోబాలో మృదుర్వీర్యగుణాన్వితః |
అనురూపః స వో భర్తా భవిష్యతి భయాపహః || 2.45.8 ||

స హి రాజగుణైర్యుక్తో యువరాజః సమీక్షితః |
అపి చాపి మయా శిష్టైః కార్యం వో భర్తృశాసనం || 2.45.9 ||

న సంతప్యేద్ యథా చాసౌ వనవాసం గతే మయి |
మహారాజస్తథా కార్యో మమ ప్రయచిక్వీర్షయా || 2.45.10 ||

యథా యథా దాశరథిర్ధర్మమేవాశ్రితో భవేత్ |
తథా తథా ప్రకృతయో రామం పతిమకామయన్ || 2.45.11 ||

బాష్పేణ పిహితం దీనం రామః సౌమిత్రిణా సహ |
చకర్షేవ గుణైర్బద్ధం జనం పురనివాసినం || 2.45.12 ||

తే ద్విజాస్త్రివిధం వృద్ధా జ్ఞానేన వయసౌజసా |
వయఃప్రకంపశిరసో దూరాదూచురిదం వచః || 2.45.13 ||

వహంతో జవనా రామం భో భో జాత్యాస్తురంగమాః |
నివర్తధ్వం న గంతవ్యం హితా భవత భర్తరి || 2.45.14 ||

కర్ణవంతి హి భూతాని విశేషేణ తురంగమాః |
యూయం తస్మానివర్తధ్వం యాచనాం ప్రతివేదితాః || 2.45.15 ||

ధర్మతః స విశుద్ధాత్మా వీరః శుభదృఢవ్రతః |
ఉపవాహ్యాస్తు వో భర్తా నాపవాహ్యాః పురాద్ వనం || 2.45.16 ||

ఏవమార్తప్రలాపాంస్తాన్ వృద్ధాన్ ప్రలపతో ద్విజాన్ |
అవేక్ష్య సహసా రామో రథాదవతతార హ || 2.45.17 ||

పద్భ్యామేవ జగామాథ ససీతః సహలక్ష్మణః |
సన్నికృష్టపదన్యాసో రామో వనపరాయణః || 2.45.18 ||

ద్విజాతీన్ హి పదాతీంస్తాన్ రామశ్చారిత్రవత్సలః |
న శశాక ఘృణాచక్షుః పరిమోక్తుం రథేన సః || 2.45.19 ||

గచ్ఛంతమేవ తం దృష్ట్వా రామం సంభ్రాంతమానసాః |
ఊచుః పరమసంతప్తా రామం వాక్యమిదం ద్విజాః || 2.45.20 ||

బ్రాహ్మణ్యం కృత్స్నమేతత్ త్వాం బ్రహ్మణ్యమనుగచ్ఛతి |
ద్విజస్కంధాధిరూఢాస్తామనయోఽప్యనుయాంత్వమీ || 2.45.21 ||

వాజపేయసముత్థాని చ్ఛత్రాణ్యేతాని పశ్య నః |
పుష్టతోఽనుప్రయాతాని మేఘానివ జలాత్యయే || 2.45.22 ||

అనవాప్తాతపత్రస్య రశ్మిసంతాపితస్య తే |
ఏభిశ్చాయాం కరిష్యామః స్వైశ్చత్రైర్వాజపేయకైః || 2.45.23 ||

యా హి నః సతతం బుద్ధిర్వేదమంత్రానుసారిణీ |
త్వత్కృతే సా కృతా వత్స వనవాసానుసారిణీ || 2.45.24 ||

హృదయేష్వవతిష్ఠంతే వేదా యే నః పరం ధనం |
వత్స్యంత్యపి గృహేష్వేవ దారాశ్చారిత్రరక్షితాః || 2.45.25 ||

పునర్న నిశ్చయః కార్యస్త్వద్గతౌ సుకృతా మతిః |
త్వయి ధర్మవ్యపేక్షే తు కిం స్యాద్ ధర్మపథే స్థితం || 2.45.26 ||

యాచితో నో నివర్తస్వ హంసశుక్లశిరోరుహైః |
శిరోభిర్నిభృతాచార మహీపతనపాంసులైః || 2.45.27 ||

బహునాం వితతా యజ్ఞా ద్విజానాం య ఇహాగతాః |
తేషాం సమాప్తిరాయతా తవ వత్స నివర్తనే || 2.45.28 ||

భక్తిమంతీహ భూతాని జంగమాజంగమాని చ |
యాచమానేషు తేషు త్వం భక్తిం భక్తేషు దర్శయ || 2.45.29 ||

అనుగంతుమశక్తాస్త్యాం మూలైరుద్ధతవేగినః |
ఉన్నతా వాయువేగేన విక్రోశంతీవ పాదపాః || 2.45.30 ||

నిశ్చేష్టాహారసంచారా వృక్షైకస్థాననిశ్చితాః |
పక్షిణోఽపి ప్రయాచంతే సర్వభూతానుకంపినం || 2.45.31 ||

ఏవం విక్రోశతాం తేషాం ద్విజాతీనాం నివర్తనే |
దదృశే తమసా తత్ర వారయంతీవ రాఘవం || 2.45.32 ||

తతః సుమంత్రోఽపి రథాద్ విముచ్య
శ్రాంతాన్ హయాన్ సంపరివర్త్య శీఘ్రం |
పీతోదకాంస్తోయపరిప్లుతాంగా -
నచారయద్ వై తమసావిదూరే || 2.45.33 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
అయోధ్యాకాండే పంచచత్వారింశః సర్గః ||